

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 247/2021-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Jany Laššákovej v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného JUDr. Alenou Zadákovou, advokátkou, Kováčska 32, Košice, proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 9Co/37/2017 zo 17. januára 2018 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 Cdo 111/2020 z 28. októbra 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. februára 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného (i) práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), (ii) práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a podľa čl. 11 ods. 1 listiny a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) a (iii) práva na rovnaké zaobchádzanie podľa čl. 12 ods. 1 ústavy rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia (ďalej len „napadnuté rozhodnutia“). Sťažovateľ navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) na ďalšie konanie. Žiada tiež priznať primerané finančné zadostučinenie vo výške 1 000 eur a trovy konania.

2. Sťažovateľ v konaní pred všeobecnými súdmi vystupoval v postavení žalovaného v 2. rade v spore o určenie vlastníckeho práva k pozemku – parcela [REDAKOVANÉ] nachádzajúca sa v ZOO Košice – mestská časť Kavečany (ďalej aj „sporná parcela“). Mesto Košice ako žalobca sa vo vzťahu k sťažovateľovi konkrétne domáhalo určenia, že je vlastníkom spoluvlastníckeho podielu vo veľkosti 1/4 k spornej parcele, vlastnícke právo ku ktorému je evidované na liste vlastníctva na sťažovateľa.

3. Žaloba bola podaná na Okresnom súde Košice I (ďalej len „okresný súd“) 7. augusta 2003. Okresný súd v poradí prvým rozsudkom žalobe vyhovel, po zrušení tohto rozsudku v poradí druhým rozsudkom žalobu zamietol a následne aj po zrušení v poradí druhého rozsudku rozhodol tretím rozsudkom z 24. októbra 2016, ktorým žalobe vyhovel a určil, že žalobca – mesto Košice je vlastníkom spornej parcely vo výške spoluvlastníckeho podielu vo výške 1/4 evidovanej na sťažovateľa. Okresný súd dospel k záveru, že vyvlastňovacie rozhodnutie v prospech žalobcu je platné, a v prípade, ak by aj vyvlastňovacie rozhodnutie platné nebolo, žalobca mal nadobudnúť spoluvlastnícky podiel k spornej parcele vydržaním.

4. O odvolaní sťažovateľa rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom zo 17. januára 2018, ktorým potvrdil v poradí tretí rozsudok okresného súdu a s právnym posúdením okresného súdu sa stotožnil. Proti nemu podal sťažovateľ dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Z obsahu dovolania vyplýva, že napádal jednak rozhodnutie o trovách konania, ako aj právne posúdenie vyvlastnenia.

5. Najvyšší súd dovolanie odmietol. Vo vzťahu k podanému dovolaniu uviedol, že dovolateľ je povinný dovolací dôvod vymedziť spôsobom podľa § 432 CSP, teda uviesť právne posúdenie, ktoré pokladá za nesprávne, a uviesť, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia. Ak takáto konkretizácia chýba, dovolací súd nemôže uskutočniť meritórny prieskum. Najvyšší súd uzavrel, že z obsahu dovolania nevyplýva právna otázka, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a jej vymedzenie teda nezodpovedá požiadavkám v zmysle § 432 CSP. Vo vzťahu k nároku na náhradu trov konania najvyšší súd uzavrel, že tento výrok nie je preskúmateľný v dovolacom konaní podľa § 421 CSP; jeho preskúmanie je vylúčené v odseku 2 tohto ustanovenia.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Proti napadnutým rozhodnutiam podal sťažovateľ predmetnú ústavnú sťažnosť.

7. Vo vzťahu k právu vlastníť majetok a právu na ochranu vlastníckeho práva uvádza, že rozhodnutie o vyvlastnení nebolo doručené jeho právnej predchodkyni. Ak súd konal s ustanoveným opatrovníkom, tento postup považuje za nezákonný. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ analyzuje proces vyvlastnenia a sponchybňuje ho. Zastáva názor, že vyvlastnením nemohlo dôjsť k nadobudnutiu vlastníckeho práva. Za celkom nesprávny považuje právny záver o vydržaní vlastníckeho práva žalobcom. Podľa sťažovateľa nešlo o dobromyseľné nadobudnutie vlastníckeho práva. Tiež uvádza, že ochranu dobromyseľnosti nie je možné nadradiť nad ochranu skutočného vlastníka. Súdny nemôžu prípady dobromyseľného nadobudnutia vlastníckeho práva samy rozširovať. Poukazuje na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Brežní proti Slovenskej republike s tým, že predmetom ochrany v zmysle čl. 1 dodatkového protokolu je ochrana existujúceho vlastníctva, nie nároku na jeho získanie. Poukazuje na váženie dobromyseľnosti žalobcu a sťažovateľovho vlastníckeho práva, ktoré jednoznačne prevažuje, a to aj v zmysle všeobecnej spravodlivosti. V tomto kontexte poukazuje na judikatúru ústavného súdu a ESLP.

8. Vo vzťahu k porušeniu práva na spravodlivý proces poukazuje na to, že súd sa nevysporiadal s jeho námietkami, najmä s otázkou dobromyseľnosti štátu pri nadobúdaní vlastníckeho práva

a otázkou právoplatnosti rozhodnutia správneho orgánu. Krajský súd podľa sťažovateľa formalistickým výkladom dospel k extrémne nespravodlivému rozhodnutiu, nezaoberal sa otázkou dobrých mravov a zneužitím práva.

9. Vo vzťahu k právu na rovnaké zaobchádzanie uvádza, že sa cíti diskriminovaný, pretože súdy poskytli neprimeranú ochranu dobromyseľnému nadobúdateľovi. Poukazuje na to, že napadnutý rozsudok krajského súdu je vlastne alternatívny, a to v tom, že pokiaľ by aj bolo rozhodnutie o vyvlastnení neplatné, došlo k vydržaniu. Sťažovateľovi prekáža, že z rozhodnutia nevyplýva jasný nadobúdaci titul.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva vlastniť majetok, práva na spravodlivý proces a práva na rovnaké zaobchádzanie.

11. Ako vyplýva z chronológie konania pred všeobecnými súdmi, okresný a krajský súd rozhodli v neprospech sťažovateľa. Sťažovateľ sa následne domáhal ochrany prostredníctvom dovolania na najvyššom súde, ktorý dovolanie odmietol, a to z procesných dôvodov. Vo vzťahu k výroku o trovách konania z dôvodu, že § 421 ods. 2 CSP priamo vylučuje dovolací prieskum trov konania podľa § 421 CSP, a vo vzťahu k posúdeniu vyvlastnenia z dôvodu, že právna otázka nebola sťažovateľom vymedzená spôsobom, ako požaduje § 432 CSP.

12. Hmotným právam (teda aj ochrane práva vlastniť majetok) sa poskytuje ochrana primárne prostredníctvom konania pred všeobecnými súdmi. V rámci týchto konaní sú všeobecné súdy povinné o porušených alebo ohrozených právach rozhodnúť, a to tak, aby rozhodnutie neporušilo základné práva a slobody tých, ktorí sa na súd obrátili. V rámci konania na všeobecnom súde je určitá zodpovednosť za ochranu týchto práv aj na pleciach sporových strán. S tým súvisí najmä bremeno tvrdenia, dôkazné bremeno, koncentrácia konania, náležitosti procesných podaní, ale napr. aj procesné lehoty a procesné sankcie. V rámci konania o opravných prostriedkoch je zodpovednosťou osoby, ktorá ho podáva, aby bol opravný prostriedok podaný včas, oprávnenou osobou a aby mal všetky predpísané náležitosti. Konanie pred súdom je formálna procedúra, ktorá má určité pravidlá v záujme hospodárneho a spravodlivého rozhodnutia o podanom opravnom prostriedku. Pokiaľ však osoba, ktorá opravný prostriedok podáva, tieto náležitosti nesplní a v dôsledku toho súd opravný prostriedok vecne neprejedná, je sama zodpovedná za to, že jej hmotným právam nebola poskytnutá adekvátna ochrana, resp. že ňou namiatané rozhodnutie nebolo vecne preskúmané.

13. Ústavný súd sa teda zaoberal tým, či sťažovateľ nezanedbal svoje povinnosti pri ochrane svojho hmotného práva, ale aj svojich procesných práv, ktorých porušenie súdom počas konania namieta v ústavnej sťažnosti, a to tým, že nedostatočným vymedzením dovolacieho dôvodu sám spôsobil to, že najvyšší súd jeho právnu otázku meritórne nepreskúmal.

14. Sťažovateľ sa v dovolaní domáhal „posúdenia práv z vyvlastňovacieho dekrétu“. V dovolaní veľmi nekonzistentne popisoval svoju nespokojnosť s rozhodnutím s tým, že je toho názoru, že zistenia súdu prvej inštancie sa „nezakladajú na pravde“. Vo všeobecnosti namieta aj to, že nedostal „zrozumiteľné a jasné vysvetlenie“. Medziiným poukazoval na reláciu Slovenského rozhlasu o zaberaní poľnohospodárskej pôdy a represáliám proti kulakom s tým, že je potrebné

vnímať situáciu aj v kontexte minulej doby. Namíeta, že súd si nevyžiadal konkrétne stanovisko podložené príslušnými listinami od žalobcu, a tým ho znevýhodnil. Žalobca podľa sťažovateľa neunesol dôkazné bremeno, lebo presne chronologicky nepredložil listiny, a s poukazom na ne neuviedol jednotlivo a vzájomne súvisiace doklady tak, aby preukázal postupnosť pri oprávnenom nadobudnutí vlastníckych práv.

15. Podľa ústavného súdu sťažovateľ v dovolaní skutočne nevymedzil dovolací dôvod dostatočne. Z dovolacej narácie sťažovateľa nemožno identifikovať, ktorá konkrétna právna otázka bola nesprávne právne posúdená. Nadobudnutie vlastníckeho práva vyvlastnením v sebe poníma rôzne čiastkové právne otázky. Tie je potrebné v dovolaní identifikovať a uviesť, v čom spočíva nesprávnosť ich právneho posúdenia, čo v sebe bude spravidla zahŕňať aj právne posúdenie, ktoré dovolateľ považuje za správne. Preto možno súhlasiť s najvyšším súdom, že len samotné spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu či kritika jeho prístupu pri právnom posúdení nezodpovedá predpokladom prípustnosti dovolania v zmysle § 432 v spojení s § 421 CSP. Ak najvyšší súd potom dovolanie odmietol, konal v súlade s CSP.

16. Z uvedeného zároveň vyplýva, že sťažovateľ sám obsahom svojho dovolania znemožnil, aby bola jeho právu poskytnutá ochrana. Ústavný súd už apeloval na strany konania (ich právnych zástupcov – advokátov), aby vyvinuli čo najväčšiu snahu o vymedzenie dovolacieho dôvodu tak, ako to prikazuje § 432 ods. 2 CSP. Snaha strán (advokátov) by mala smerovať k tomu, aby právna otázka z dovolania jasne vyčnievala a takisto aby z dovolania vyčnievalo aj právne posúdenie veci, ktoré pokladá dovolateľ za nesprávne, s uvedením toho, v čom má spočívať táto nesprávnosť. Strana konania (advokát) týmto vymedzením začína svoj dialóg s najvyšším súdom ako najvyššou súdnou autoritou, a preto musí pripraviť jasné, vecné a zmysluplné vymedzenie namietaného nesprávneho posúdenia spornej právnej otázky. V opačnom prípade vystaví svojho klienta možnosti odmietnutia dovolania podľa § 447 písm. f) CSP (I. ÚS 115/2020). Treba pripomenúť, že ústavný súd sa stavia proti prehnane formálnemu posudzovaniu vymedzenej právnej otázky. Aj preto apeluje na najvyšší súd, aby sa snažil autenticky porozumieť dovolateľovi – jeho textu ako celku. Na druhej strane však nemôže dotvárať vec na úkor procesnej protistrany (I. US 336/2019). Napriek tomu je potrebné uzavrieť, že právna otázka v tejto veci skutočne nebola vymedzená tak, ako to požaduje CSP.

17. Ak teda sťažovateľ sám spôsobil, že jeho dovolanie nebolo vecne prejednané, možno povedať, že ide materiálne o tú istú situáciu, ako keď by nevyužil právnym poriadkom ponúkaný opravný prostriedok na ochranu svojich práv. V opačnom prípade by platilo, že napr. aj dovolanie podané po lehote (napr. aj niekoľko mesiacov alebo rokov) je riadne využitým opravným prostriedkom nápravy, a to aj napriek tomu, že bolo procesne odmietnuté. Tento záver je však neprijateľný. Rozhodovanie ústavného súdu je totiž postavené na princípe subsidiarity [§ 132 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)]. Subsidiarita sa prejavuje jednak v rovine formálnej (povinnosť vyčerpať všetky opravné prostriedky), ale aj v rovine materiálnej, ktorá zasahuje do argumentačnej (vecnej) časti ústavnej sťažnosti. Ústavný súd totiž preberá skutkové a právne závery všeobecných súdov a tie následne v konaní o ústavnej sťažnosti vyhodnocuje v teste ústavnosti (pozri Vernarský, M. Ústavná sťažnosť a opravné prostriedky v civilnom procese. Justičná revue, roč. 68, č. 3/2016, s. 248). Pokiaľ však právne a skutkové argumenty sťažovateľa týkajúce sa veci samej neboli z procesných dôvodov zapríčinených

sťažovateľom preskúmané a prejednané v dovolacom konaní, ústavný súd ich nemôže v teste ústavnosti posudzovať.

18. Pre úplnosť ústavný súd ešte dodáva, že o inú situáciu ide v prípade, ak sťažovateľ namieta, že jeho opravný prostriedok bol nesprávne procesne odmietnutý. Vtedy ústavný súd preskúmava samotný proces civilného súdneho konania a v rámci neho ústavnú súladnosť procesného odmietnutia daného opravného prostriedku. O tento prípad však v tomto konaní nešlo.

19. Ústavný súd sa preto zaoberal postupom najvyššieho súdu pri odmietnutí dovolania a vyhodnotil ho ako súladný s CSP, ako aj s ústavou. Z týchto dôvodov ústavný súd vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g), teda ako zjavne neopodstatnenú.

20. Ústavný súd je toho názoru, že pokiaľ sťažovateľ síce podá mimoriadny opravný prostriedok, avšak súd ho z procesných dôvodov na strane sťažovateľa v súlade so zákonom odmietne, ide len o jeho formálne využitie v zmysle § 132 zákona o ústavnom súde. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľ efektívne nevyužil dostupné opravné prostriedky na vecný prieskum napadnutého rozsudku krajského súdu. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť vo vzťahu k tomuto rozhodnutiu v zmysle § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde pre jej neprípustnosť odmietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. mája 2021

Peter Molnár
predseda senátu